

**ŠTÚDIUM GENETICKEJ DIVERZITY PŠENICE LETNEJ (*TRITICUM AESTIVUM* L.) POMOCOU MIKROSATELITNÝCH MARKEROV.
STUDY OF WHEAT (*TRITICUM AESTIVUM* L.) GENETIC DIVERSITY USING MICROSATELLITE MARKERS.**

Martin Vivodík, Zdenka Gálová

ABSTRACT

The aim of this study was to detect genetic diversity within a set of 30 wheat cultivars (*Triticum aestivum* L.) and another set of 30 barley genotypes (*Hordeum vulgare* L.) using microsatellite markers and also to establish efficiency of chosen SSR markers for the differentiation. Seventeen microsatellite markers based on PCR-reactions were used for detection of genetic diversity of the 30 wheat cultivars. These seventeen primer pairs amplified altogether 94 different polymorphic alleles with an average number of 5.5 alleles per locus. The number of alleles ranged from 3 (*Xgwm95*) to 9 (*Xgwm174*). All the seventeen microsatellite markers were polymorphic and produced reproducible data. The diversity index (DI), polymorphic information content (PIC) and probability of identity (PI) of the tested SSR markers were calculated. The diversity index of the tested SSR markers ranged from 0.347 (*Xgwm495*) to 0.824 (*Xgwm540*) with an average of 0.636. The polymorphic information content ranged from 0.332 (*Xgwm495*) to 0.816 (*Xgwm540*) with an average of 0.618. The dendrogram based on hierarchical cluster analysis using UPGMA algorithm for the detection of genetic diversity was prepared. The cultivars were grouped into two main clusters. It was not possible to distinguish cultivars Rába and Samanta from each other. Same was the case for another set of cultivars Brea and Niagara which could not be distinguished from each other.

Key words: wheat, microsatellites, genetic diversity, PCR, DNA markers

ÚVOD

Identifikácia, charakteristika a diferenciacia genotypov pšenice a je možná na úrovni polymorfizmu bielkovín a DNA, pričom je dôležité, aby použitá metóda bola jednoznačná, s vysokou rozlišovacou schopnosťou, dostatočne rýchlo a jednoducho manuálne uskutočniteľná a finančne nenáročná. Popri bielkovinových analýzach sa do popredia dostávajú aj DNA analýzy. DNA markery sa využívajú pri mapovaní genómu, v štúdiu genetickej diverzity, pri selekcii genotypov s hospodársky významným génom tesne viazaným k určitému molekulárnemu markeru atď. DNA markery, ktoré sa využívajú pri selekcii požadovaných genotypov, nie sú ovplyvnené agroekologickými podmienkami pestovania a nezávisia od štádia vývoja rastliny, v ktorom sú analyzované. Je ich vhodné použiť vtedy, keď je ťažké a časovo náročné použiť bežné šľachtiteľské metódy. Molekulárne markery založené na metóde PCR sa využívajú napríklad aj pri príprave geneticky modifikovaných rastlín, ale tiež pri detekcii vnesených génov do vybraných genotypov, čím je možné odlíšiť modifikované genotypy od nemodifikovaných. Zlepšenie vlastností rastlín, či už prírodnou selekciou alebo cieľným šľachtením, bolo založené na vytvorení, hodnotení a selekcii správnych kombinácií alel. Použitím molekulárnych markerov je možné sledovať významné alely v štiepiacej populácii a ich následné mapovanie. Spomedzi DNA techník dopĺňajúcich proteínové analýzy, ktoré sa v súčasnosti používajú, najväčší polymorfizmus vykazujú mikrosatelitné markery. Mikrosatelitné markery ako efektívne markerovacie systémy sa môžu využiť pri identifikácii a diferenciacii genotypov pšenice, čo je možné následne využiť pri výbere genetických zdrojov pre šľachtenie, pri hodnotení ich genetickej rozmanitosti využiteľnej v šľachtení, určovaní novosti, odlišnosti, vyrovnanosti a stálosti registrovaných odrôd, ale aj pri najrôznejších štúdiách v systematike a genetike.

Polymorfizmus DNA možno rozdeliť na (**Chambers a MacAvoy, 2000**):

1. bodový polymorfizmus, ktorého príčinou je najčastejšie mutácia príslušného nukleotidu v sekvencii DNA (nukleotidová substitúcia alebo delécia), ktorá môže byť pozorovaná pri štiepení restriktívnymi endonukleázami (v RFLP technike, AFLP technike) a pri štúdiu dĺžkového polymorfizmu restriktívnych fragmentov,

2. polymorfizmus v počte tandemových repetícií (VNTR-Variable Number of Tandem Repeats) rozdelených do viacerých skupín na základe dĺžky repetitívneho motívu a počtu kópií.

Chambers a MacAvoy (2000) navrhli nasledovné delenie pre tandemové repetície:

- Satelitey –vysoko opakované úseky zložené zo 100 i viac (do 300) opakovaných nukleotidov, ktoré sú viac menej uniformné a majú dĺžku 10^3 až 10^7 nukleotidov.
- Minisatelitey –stredne opakované úseky 10 až 100 nukleotidov vytvárajúce viac menej uniformné zoskupenia dlhé 10^2 až 10^5 nukleotidov.
- Mikrosatelitey –krátke úseky 2 až 10 opakujúcich sa nukleotidov zoskupených až do 10^2 nukleotidov.
- Mononukleotidy –uniformné jednonukleotidové sekvencie ľubovoľnej dĺžky.

Veľkosť repetitívnej sekvencie u mikrosatelitov je predmetom diskusie rôznych autorov. **Tautz (1993)** navrhuje dĺžku repetitívnej jednotky od 1 do 10 bp, ďalší navrhujú 1-6 bp (**Goldstein & Pollock, 1997**) prípadne 1-5 bp (**Schlotterer, 1998**). **Chambers a MacAvoy (2000)** navrhujú pri mikrosatelitoch minimálnu dĺžku konečného zoskupenia 8 nukleotidov a dĺžku repetitívnej jednotky 2-6 nukleotidov. Mononukleotidové repetície navrhujú vyčleniť samostatne a nezaraďujú ich medzi mikrosatelitey ani 7-10 nukleotidové repetície kvôli nedostatku informácií o mutačných procesoch v rámci nich.

Mikrosatelitey alebo tiež krátke tandemové repetície (STR-Short Tandem Repeats), jednoduché opakovania sekvencií (SSR-Simple Sequence Repeat), dĺžkový polymorfizmus jednoduchých sekvencií (SSLP-Simple Sequence Length Polymorphism) sa rozdeľujú na dokonalé (perfect), nedokonalé (imperfect) a zložené (compound) mikrosatelitey (**Weber, 1990**). Dokonalé mikrosatelitey sú tvorené jedným súvislým repetitívnym motívom napr. (AT)₁₄. V nedokonalých mikrosatelitoch je základný motív prerušený poradím niekoľkých nukleotidov napr. (AC)₁₆GT(AC)₄. Zložené mikrosatelitey predstavujú niekoľko sekvenčných motívov napr. (AT)₁₅(AC)₂₀. V dôsledku nových informácií o rôznych sekvenčných motívoch vo vnútri mikrosatelitov, **Chambers a MacAvoy (2000)** rozšírili uvedené rozdelenie na šesť tried, pričom termín „perfect“ nahradili termínom „pure“ pre označenie dokonalých mikrosatelitov a termín „imperfect“ nahradili termínom „interrupted pure“ pre označenie nedokonalých mikrosatelitov.

Mikrosatelitey sa vyskytujú často, náhodne a vo veľkom množstve vo všetkých preskúmaných eukaryotických jadrových DNA (**Tautz & Renz, 1984, Gupta et al., 1996**). Frekvencia výskytu mikrosatelitov sa líši významne medzi rôznymi organizmami (**Morgante a Olivieri, 1993, Gupta et al., 1996**). Odhaduje sa, že ľudský genóm obsahuje v priemere o 10x viac mikrosatelitov ako rastlinný genóm (**Powell et al., 1996**). V rastlinných druhoch sa najčastejšie vyskytujú dinukleotidové repetície (AC)_n a (GA)_n, pričom pšenica obsahuje viac dinukleotidových repetícií ako ryža či kukurica (**Gupta a Varshney, 2000**).

Cieľom práce bolo pomocou mikrosatelitných markerov identifikovať, diferencovať a charakterizovať genotypy pšenice letnej (*Triticum aestivum* L.). Získané výsledky bude možné následne využiť pri výbere genetických zdrojov pre šľachtenie, pri hodnotení ich genetickej rozmanitosti, určovaní novosti, odlišnosti, vyrovnanosti a stálosti registrovaných odrôd, ako aj pri najrôznejších štúdiách v systematike a genetike.

MATERIÁL A METODIKA

Na mikrosatelitné analýzy sme použili súbor 30 odrôd pšenice letnej (*Triticum aestivum* L.) (Tabuľka 1). Jednotlivé vzorky boli získané z UKSÚP Bratislava, AGRO BSS s.r.o. Sládkovičovo a Génovej banky semenných druhov SR VÚRV v Piešťanoch. Anorganické a organické chemikálie, enzýmy a ďalšie špeciálne chemikálie, ktoré sme používali pri analýzach boli zakúpené od firiem: Sigma, Merck, Fermentas, Sklochem.

Tabuľka 1 Zoznam analyzovaných 30 odrôd pšenice letnej (*Triticum aestivum* L.)

	Odroda	Rodokmeň	Rok povolenia a krajina pôvodu
1.	Apache	Axial/NRPB 84-4233	1995 FR
2.	Arida	Bu-39 / Barbara	2001 SR
3.	Armelis	BU-39 / SO 6673	2002 SR
4.	Astella	Viginta x SO-80-2208	1995 SR
5.	Bety	HE 3083/Viginta	1994 ČR
6.	Brea	BR 918 x Hana	1992 ČR
7.	Bonita	SK 8366-2-85 / SK 8416-18-85	2003 SR
8.	Charger	Fresco sib./Mandate	1997 UK
9.	Eva	BU-39/(Viginta / Selekt)	2001 SR
10.	Favorit	GK 34.82/GK Mini Mano	HUN
11.	Hana	NS-984-1 x (Mironovská 808 x Moisson)	1985 ČR
12.	Ilava		
13.	Ilona	Amika x (Siete Cerros x Kavkaz)	1989 SR
14.	Istar	Blava/Barbara	SR
15.	Magvas		HUN
16.	Matador	SQUAREHEAD/GELDERSE-RIS//CHALLENGE[GRIS-2001];SQUAREHEAD/GELDERSE-RIS//CHALLENGE-BASTAARD[GRIS-2001];	1996 NL
17.	Niagara	Viginta x Danubia x Ilona	1999 ČR
18.	Ormil	Axial x H-86028-E	1995 FR
19.	Petrana	BR 1701 / ST 1393	2002 SR
20.	Petur	Thesee/Othalom	HUN
21.	Rába	Bucsanyi 20/HE 82	HUN
22.	Rada	Viginta x Mardler	1995 SR
23.	Samanta	Hana x Viginta	1993 ČR
24.	Sana	Maris Mardler / K 6072/73-5-89	1995 SR
25.	Sideral	Armindia x Festival	1998 FR
26.	Torysa	Maris Marksman x Vala	1992 SR
27.	Vanda	Zdar / Hana	2001 SR
28.	Velta	Barbara / Solida	2001 SR
29.	Viginta	(Norin 75 x Alba) x Iljičovka	1989 SR
30.	Zerda	Koral x Pannondur	1999 SR

Celkovú rastlinnú DNA sme izolovali z mladých 7-10 dňových listov pšenice. Rastlinný materiál sme homogenizovali v trecej miske v tekutom dusíku. Pre samotnú izoláciu DNA pšenice sme použili postup vytvorený kombináciou dvoch izolačných postupov – podľa **Dellaportu et al. (1983)** a **Granera et al. (1990)**. Mikrosatelitné analýzy sme uskutočňovali v objeme 20 µl. Ako primery sme pri pšenici použili 17 špecifických 17-22 oligonukleotidových sekvencií, ktoré popísal **Röder et al. (1998)** (Tabuľka 2). Amplifikačné podmienky pre jednotlivé mikrosatelitné markery pšenice sme používali taktiež podľa **Rödera et al. (1998)**.

Tabuľka 2 Zoznam použitých 17 špecifických SSR markerov

SSR marker	Lokus na chromozóme	Anelačná teplota	Motív repetície	Sekvence primero (5' - 3')
Xgwm18	1B	50 °C	(CA) ₁₇ GA(TA) ₄	TGGCGCCATGATTGCATTATC TTC GGTTGCTGAAGAACCTTATTT AGG
Xgwm44	7D	61 °C	(GA) ₂₈	GTTGAGCTTTTCAGTTCGGC ACTGGCATCCACTGAGCTG
Xgwm46	7B	60 °C	(GA) ₂ GC(GA) ₃₃	GCACGTGAATGGATTGGAC TGACCCAATAGTGGTGGTCA
Xgwm88	6B	60 °C	(GT) ₁₈ TT(GA) ₄	CACTACAACATATGCGCTCGC TCCATTGGCTTCTCTCTCAA
Xgwm95	2A	62 °C	(AC) ₁₆	GATCAAACACACACCCCTCC AATGCAAAGTGA AAAAACCCG
Xgwm161	3D	60 °C	(CT) ₁₅	GATCGAGTGATGGCAGATGG TGTGAATTA CTGGACGTGG
Xgwm174	5D	55 °C	(CT) ₂₂	GGGTTCTATCTGGTAAATCC C GACACACATGTTCTGCCAC
Xgwm192	5D	60 °C	(CT) ₄₆	GGTTTTCTTTCAGATTGCGC CGTTGTCTAATCTTGCCCTGC
Xgwm194	4D	50 °C	(CT) _{32imp}	GATCTGCTCTACTCTCCTCC CGACGCAGAACTTAAACAAG
Xgwm234	5B	56 °C	(CT) ₁₆ (CA) ₂₀	GAGTCCTGATGTGAAGCTGTT G CTCATTGGGGTGTGTACGTG
Xgwm291	5A	61 °C	(CA) ₃₅	CATCCCTACGCCACTCTGC AATGGTATCTATTCCGACCCG
Xgwm334	6A	50 °C	(GA) ₁₉	AATTTCAAAAAGGAGAGAGA AACATGTGTTTTAGCTATC
Xgwm344	7B	55 °C	(GT) ₂₄	CAAGGAAATAGCGGTA ACT ATTTGAGTCTGAAGTTTGCA
Xgwm389	3B	60 °C	(CT) ₁₄ (GT) ₁₆	ATCATGTGCGATCTCCTTGACG TGCCATGCACATTAGCAGAT
Xgwm469	6D	60 °C	(CT) ₁₉ (CA) ₁₀	CAACTCAGTGCTCACACAAC G CGATAACCACTCATCCACAC C
Xgwm495	4B	60 °C	(GA) ₂₀	GAGAGCCTCGCGAAATATAG G TGCTTCTGGTGTTCCTTCG
Xgwm540	5B	55 °C	(CT) ₃ CC(CT) ₁₆	TCTCGCTGTGAAATCCTATTT C AGGCATGGATAGAGGGGC

Amlifikované alely sme separovali v 6 % polyakrylamidových géloch (35 cm x 45 cm x 0,4 mm) denaturovaných močovinou. DNA profily sme hodnotili kvalitatívne z hľadiska prítomnosti DNA fragmentov. Zároveň sme určovali aj veľkosť amplifikovaných fragmentov pomocou DNA štandardov. Výsledné PCR produkty v polyakrylamidových géloch sme skenovali pomocou CCD kamery UVP a načítané polyakrylamidové gély sme vyhodnocovali pomocou dokumentačných a vyhodnocovacích programov systému Grab-It 1D pre Windows. Na hodnotenie polymorfizmu medzi genotypmi pšenice a jačmeňa a využiteľnosť mikrosatelitných markerov pri ich diferenciacii sme použili index diverzity (DI) (Weir, 1990), pravdepodobnosť identity (PI) (Paetkau et al., 1995) a polymorfický informačný obsah (PIC) (Weber, 1990). V DNA profiloch sme hodnotili polymorfické

reprodukovateľné markery ako prítomné (1) alebo neprítomné (0). Vytvorili sme tabuľku a získané údaje sme použili na výpočet Jaccardovho koeficientu genetickej podobnosti pre všetky párové kombinácie, ktoré sme robili modulom SPSS Professional Statistics 16,0, štatistického balíka programov SPSS for Windows (SPSS inc., Chicago, Ill., USA). Takto získanú maticu genetickej podobnosti sme použili na konštrukciu dendrogramu.

Výsledný dendrogram sme skonštruovali hierarchickou klastrovou analýzou metódou UPGMA (Unweighted Pair Group Method using arithmetic Averages). Genetickú diverzitu v grafických vyjadreniach dendrogramov sme vyjadrovali v relatívnych hodnotách v rozmedzí od 0-25.

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Na identifikáciu 30 odrôd pšenice letnej sme použili 17 mikrosatelitných markerov, ktoré publikovali Röder et al. (1998). Deväť mikrosatelitov bolo dokonalých, 2 nedokonalé a 6 bolo zložených. Pri všetkých analyzovaných odrodách pšenice letnej sme detekovali len jednu alelu, čo nám dokazuje, že všetky analyzované odrody pšenice letnej sú v homozygotnom stave. Celkovo sme na 17 lokusoch detegovali 94 alel na chromozómoch 2A, 5A, 6A, 1B, 3B, 4B, 5B, 6B, 7B, 3D, 4D, 5D, 6D, 7D. Počet alel na lokus sa pohyboval od 3 do 9 s priemerným počtom 5,5 alel na lokus. Najvyšší počet alel (9) sme pozorovali v lokuse Xgwm174 a najnižší počet alel (3) bol detegovaný v lokuse Xgwm95.

Úroveň polymorfizmu medzi analyzovanými genotypmi sme charakterizovali podľa indexu diverzity (DI), ktorý vyjadruje rozmanitosť alel v danom lokuse, polymorfického informačného obsahu (PIC), ktorý zohľadňuje aj frekvenciu alel. Do akej miery sú dva genotypy identické vyjadruje pravdepodobnosť identity (PI). Všetky hodnoty (Tabuľka 3) boli vypočítané na základe frekvencie alel každého markera.

Tabuľka 3 Prehľad počtu získaných mikrosatelitných alel, vypočítané hodnoty DI, PIC, PI

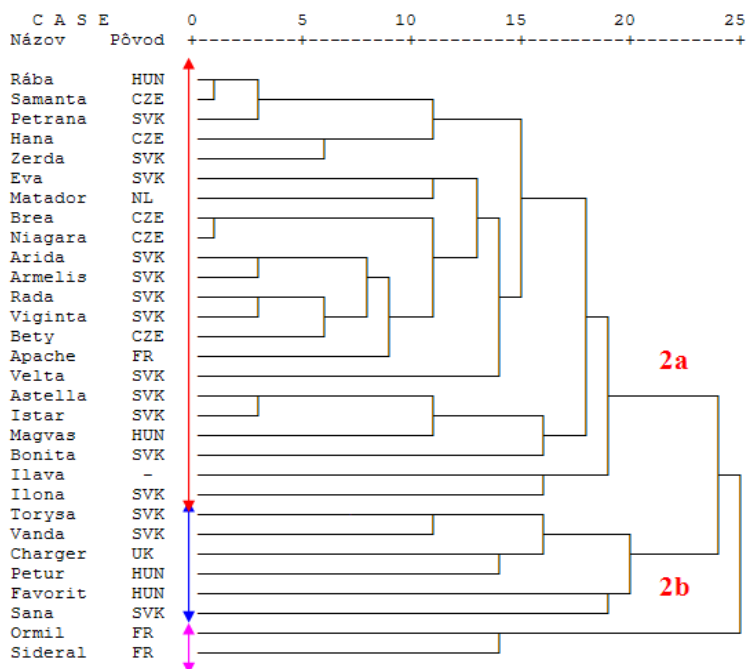
SSR marker	Počet alel	Lokus na chromozóme	DI	PIC	PI
Xgwm18	4	1B	0,513	0,484	0,257
Xgwm44	6	7D	0,676	0,671	0,066
Xgwm46	7	7B	0,709	0,708	0,044
Xgwm88	4	6B	0,560	0,465	0,287
Xgwm95	3	2A	0,460	0,449	0,263
Xgwm161	4	3D	0,471	0,443	0,298
Xgwm174	9	5D	0,804	0,800	0,024
Xgwm192	4	5D	0,589	0,586	0,088
Xgwm194	7	4D	0,796	0,786	0,032
Xgwm234	7	5B	0,696	0,694	0,054
Xgwm291	5	5A	0,642	0,582	0,182
Xgwm334	5	6A	0,651	0,647	0,090
Xgwm344	5	7B	0,524	0,522	0,170
Xgwm389	6	3B	0,776	0,760	0,051
Xgwm469	5	6D	0,776	0,757	0,049
Xgwm495	5	4B	0,347	0,332	0,438
Xgwm540	8	5B	0,824	0,816	0,024
Priemer	5,5		0,636	0,618	0,142

Index diverzity (DI), ktorý vyjadruje rozmanitosť alel v danom lokuse, sa pohyboval v rozmedzí od 0,347 (*Xgwm495*) do 0,824 (*Xgwm540*) s priemernou hodnotou 0,636. Hodnoty polymorfického informačného obsahu (PIC), ktoré navyše zohľadňujú aj frekvenciu alel, sa pohybovali v rozmedzí od 0,332 (*Xgwm495*) do 0,816 (*Xgwm540*) s priemernou hodnotou 0,618. Pravdepodobnosť identity (PI) bola nízka, a to v rozmedzí od 0,024 (*Xgwm174* a *Xgwm540*) do 0,438 (*Xgwm495*) s priemernou hodnotou 0,142 a vyjadruje s akou pravdepodobnosťou sú dva genotypy identické.

Hodnoty DI boli vo väčšine lokusov (82%) väčšie ako 0,5 okrem lokusov *Xgwm95*, *Xgwm161* a *Xgwm495* a taktiež hodnoty PIC boli vo väčšine (70,6%) lokusov väčšie ako 0,5 okrem lokusov *Xgwm18*, *Xgwm88*, *Xgwm95*, *Xgwm161* a *Xgwm495*. Zo 17 použitých mikrosatelitných markerov, pri 10 lokusoch (59%) sme detegovali hodnoty DI väčšie ako 0,6, hodnoty PIC pri 9 lokusoch (53%), čo poukazuje na vysokú diferenciačnú schopnosť mikrosatelitných markerov.

Na základe veľkostí mikrosatelitných alel pre každý zo 17 lokusov získaných v analýzach bolo možné využitím UPGMA algoritmu vytvoriť dendrogram (Obrázok 1), ktorý naznačuje genetické vzťahy medzi odrodami pšenice. Odrody bolo možné rozdeliť do dvoch hlavných klastrov, pričom prvý klaster zahŕňa 2 odrody a druhý klaster obsahuje 28 odrôd pšenice letnej.

V prvom klasteri sú samostatne odlišené dve francúzske odrody Ormil a Sideral. Druhý klaster bol rozdelený do dvoch skupín, pričom v skupine 2a tvoria samostatnú skupinu odrody Ilava a Ilona a druhú skupinu tvorí 20 odrôd, z ktorých 11 odrôd (55%) bolo vyšľachtených v Slovenskej republike a 5 odrôd (25%) bolo vyšľachtených v Českej republike. V skupine 2b je obsiahnutých 6 odrôd pšeníc, ktoré sú zoskupené do troch dvojíc. Prvú dvojicu tvoria slovenské odrody Torysa a Vanda, druhú dvojicu tvoria odrody Charger a Petur a tretiu dvojicu maďarská odroda Favorit a slovenská odroda Sana.

Obrázok 1: Dendrogram 30 odrôd pšenice letnej s využitím 17 SSR markerov.

Použitím 17 mikrosatelitných markerov sa nám podarilo odlíšiť 26 z 30 odrôd pšenice letnej. Nepodarilo sa nám od seba odlíšiť odrody Rába a Samanta a české odrody Brea a Niagara.

ZÁVER

V 17 pšeničných mikrosatelitných lokusoch sme detegovali 94 alel s rôznou veľkosťou. Najvyšší počet rôznych alel (9) sme pozorovali v lokuse *Xgwm174* a najnižší počet alel (3) sme detegovali v lokuse *Xgwm95* s priemernou hodnotou 5,5 alely na lokus. Vysoký stupeň polymorfizmu v sledovaných 17 lokusoch pšenice potvrdzujú aj vysoké hodnoty indexu diverzity (DI) a polymorfického informačného obsahu (PIC). Zo 17 použitých mikrosatelitných markerov pšenice, pri 10 lokusoch sme detegovali hodnoty DI väčšie ako 0,6 a pri 9 lokusoch hodnoty PIC väčšie ako 0,6, čo poukazuje na vysokú diferenciačnú schopnosť použitých mikrosatelitných markerov, pričom tieto hodnoty prezentujú vysokú úroveň polymorfizmu genotypov pšenice detegovaného pomocou mikrosatelitných markerov. Na základe veľkostí mikrosatelitných alel pre každý zo 17 lokusov získaných v analýzach, bolo možné využitím UPGMA algoritmu zostrojiť dendrogram, ktorý naznačuje genetické vzťahy medzi genotypmi. Vzniknuté zoskupenia čiastočne zohľadňujú rodokmene odrôd a tiež miesta ich vyšľachtenia. V dendrograme bolo možné odlíšiť 26 z 30 odrôd pšenice letnej. Nepodarilo sa nám odlíšiť aplikovanými markermi odrody Rába a Samanta a odrody Brea a Niagara.

LITERATÚRA

- DELLAPORTA, S. L. - WOOD, J. - HICKS, J. B. 1983. Plant DNA minipreparation: version II. In *Plant Mol Biol Rep*, vol. 1, 1983, p. 19-21
- GOLDSTEIN, D. B. – POLLOCK, D. D. 1997. Launching microsatellites: a review of mutation processes and methods of phylogenetic inference. In *J. Hered.*, vol. 88, 1997, p. 335-342
- GRANER, A. - SIEDLER, H. - JAHOR, A. et al. 1990. Assessment of the degree and the type of restriction fragment length polymorphism in barley (*Hordeum vulgare*). In *Theoretic and Applied Genetics*, 80, 1990, s.826-832
- GUPTA, P.K. - BALYAN, H.S. – SHARMA, S. et al. 1996. Microsatellites in plants: a new class of molecular markers. In *Curr Sci.*, vol. 70, 1996, p. 45-54
- GUPTA, P.K. - VARSHNEY, R.K. 2000. The development and use of microsatellite markers for genetic analysis and plant breeding with emphasis on bread wheat. In *Euphytica*, vol. 113, 2000, p. 163-185
- CHAMBERS, G.K. – MACAVOY, E.S. 2000. Microsatellites: consensus and controversy. In *Comparative Biochemistry and Physiology Part B*, vol. 126, 2000, p. 455-476
- MORGANTE, M. – OLIVIERI, A. M. 1993. PCR-amplified microsatellites as markers in plant genetics. In *Plant. J.*, vol. 3, 1993, p. 175-182
- PAETKAU, D. – CALVERT, W. – STIRLING, I. – STROBECK, C. 1995. Microsatellite analysis of population structure in Canadian polar bears. In *Mol. Ecol.*, vol. 4, 1995, p. 347-354
- POWELL, W. – MORGANTE, M. – ANDRE, C. et al. 1996. The comparison of RFLP, RAPD, AFLP and SSR (microsatellite) markers for germplasm analysis. In *Molecular Breeding*, vol. 2, 1996, p. 225-238
- RÖDER, M.S. – KORZUN, V. – WENDEHAKE, K. – PLASCHKE, J. – TIXIER, M.H. – LEROY, P. – GANAL, M.W. 1998. A microsatellite map of wheat. In *Genetics*, vol. 149, 1998, p. 2007-2023

SCHLÖTTERER, C. – RITTER, R. – HARR, B. et al. 1998. High mutation rates of a long microsatellite allele in *Drosophila melanogaster* provides evidence for allele-specific mutation rates. In: *Mol. Biol. Evol.*, vol. 15, 1998, p. 1269-1274

TAUTZ, D. – RENZ, M. 1984. Simple sequences are ubiquitous repetitive components of eukaryotic genomes. In *Nucl Acid Res.*, vol. 12, 1984, p. 4127-4138

TAUTZ, D. 1993. Notes of the definition and nomenclature of tandemly repetitive DNA sequences. In Pena, S.D.J.-Chakraborty, R.-Epplen, J.Z.-Jeffreys, A.J.(eds.) *DNA fingerprinting : State of science*. Birkhäuser, Basel, 1993. p. 21-28

WEBER, J. L. 1990. Informativeveness of human (dC-dA)_n x (dG-dT)_n polymorphism. In *Genomics*, vol. 7, 1990, p. 524-530

WEIR, B.S. 1990. *Genetic data analysis*. Sinauer Associated, Sunderland, Mass.

Kontaktná adresa:

Martin Vivodík, Katedra biochémie a biotechnológie, Fakulta biotechnológie a potravinárstva, Slovenská poľnohospodárska univerzita Nitra, Tr.A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, E-mail: vivodik@afnet.uniag.sk

Zdenka Gálová, Katedra biochémie a biotechnológie, Fakulta biotechnológie a potravinárstva, Slovenská poľnohospodárska univerzita Nitra, Tr.A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, E-mail: galova@afnet.uniag.sk